

Скални феномени в Родопите

Чудните мостове

Уникалният скален феномен Чудните мостове се смята за най-любопитното природно творение в планината на Орфей. Намира се в Западните Родопи, близо до град Чепеларе. Мостовете са разположени на 1450 м н. в., в живописната местност „Карабаир“ и над малката река Дълбок дол (Айдарско дере), извираща от връх Голям Персенк (2091 м). Заобиколени са от вековни смърчови гори.

Живописният родопски феномен се състои от три естествени моста, които представляват огромни мраморни сводове. За най-красив се смята Големият мост и затова той е посещаван най-често. В миналото това „произведение“ на природата се е наричало *Ер Кюприя* (от турски „ер“ – земя и „кюприя“ – мост). Сегашното си име то получава през 40-те години на миналия век – негови „кръстници“ стават пловдивски туристи. Мостовете са споменати за пръв път през 1896 г., а няколко години по-късно информация за тях дават братята Карел и Херменгилд Шкорпил. Писателите Димитър Пантелеев и Павел Делирадев посвещават пътеписи за Чудните мостове, а в своите „Писма от пущинаците“ Николай Хайтов откровено заявява: „Чудните мостове са заветната ми туристическа мечта“.

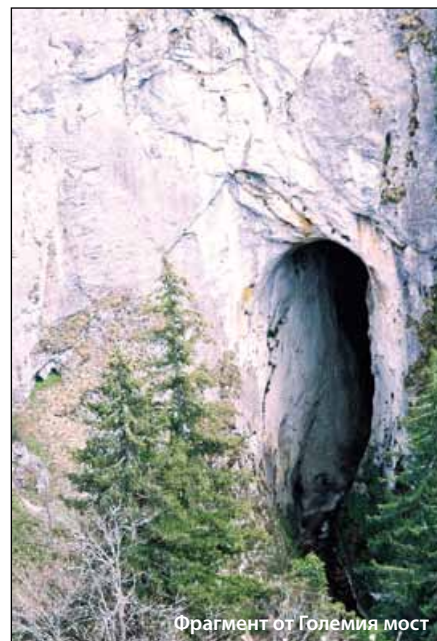
ЛЕГЕНДА ЗА ВЪЗНИКВАНЕТО НА МОСТОВЕТЕ

Народното въображение е сътворило интересна легенда за появата на този природен феномен. Преди много, много години огромна триглава ламя слязла от връх Персенк. Заживяла в пещерата край

реката и започнала да унищожава всичко живо – сърни, елени, зайци, птици, а след това нападнал стадата на местните пастири. Тя причаквала жертвите си край реката и ги отвличала в близката пещера. Изпояло страшилището всичко живо – ядяла, спяла и все повече растяла. Дълго време планинците се чудели какво да сторят. Накрая един въглищар ги посъветвал: „Ще вземете мотика, ще пробием тази скала и ще отбием реката. Останалото оставете на мене“. След като реката била отбита, въглищарят натоварил едно магаре с прахан, запалил го и го изпратил срещу ламята. Като видяла магарето, тя разтворила страшните си челюсти и го глътнала заедно с праханта. Когато праханта се разгоряла, триглавото чудовище поискало да пие от реката, но тя била отбита. Замятала се ламята, зарежала от болка, опитвайки се напразно да избяга. Накрая се пръснала от огъня, сякаш гръмотевица треснала – разлетели се наоколо люспи, зъби и нокти. Отворила се пролука в земята, в резултат на което се образували скалните мостове. Казват, че и досега стъпките на ламята личат по скалите.

ОБРАЗУВАНЕ НА МОСТОВЕТЕ

Всеки, който посети този скален феномен, се запитва: **как и кога са създадени тези мостове, защо точно тук се е оформило това чудо на природата?** Според някои специалисти образуването им вероятно е станало при земетресение, което е причинило срутване на древна пещера. Други смятат, че появата на този природен феномен е резултат от продължителен

Фрагмент от Големия мост

процес – преди много хилядолетия под влияние на тектонските сили в карстовите планински недра са се образували пещери, подземни процепи и надземни скални образувания. Пълноводната в миналото река си е проправяла път през скалите и със свършено майсторство е преобразувала мраморните пукнатини в дълбока водна пещера, чийто таван с течение на времето е изтъняло на места и се е срутил. Предполага се, че отломките от срутването са били отнесени от водите на реката. В резултат на това са се оформили неповторими по своята красота, естествени мраморни моста. Непрестанното действие на водата, снега и ледовете върху скалите дооформя облика на мостовете. Водата действа върху тях не само със своята сила, но и като химически разтворител.

Големият мост поражда с естествена си красота на своя огромен скален отвор. Дължината му е 96 м, а височината – 70 м. Състои се от 3 мраморни арки, като най-голямата е висока 45 и широка 40 м. По

моста минава път. В стените му има две свързани една с друга пещери и множество карстови кухини, които служат за жилище на много птици и прилепи.

Средният мост се намира на 200 м от големия мост, по течението на реката, и прилича на дълъг тунел. Той е дълъг 60 м и висок 50 м. Мостът започва с широк отвор, който постепенно се стеснява, за да се превърне накрая в цепнатина. Към долния му край реката внезапно изчезва и излиза на повърхността след 1.5 км. Близко до него е входът на Ледената пещера, в която до късно лято се задържа лед.

Малкият мост засега не е изследван. Представлява понорна пещера, в която водите на реката изчезват, за да се появят пак на повърхността след 3 км.

Чудните мостове са уникални и с живописната местност, която ги заобикаля – стръмни пропасти и дерета. В близост до тях се намират множество пещери, но повечето от

тях не са годни за туристически посещения, понеже не са обезопасени. Скалистите урви на мостовете са обрасли със здравец, орхидеи, маргаритки, див карамфил и едно от най-редките растения в света, останали от ледниковата епоха – силивряка, или както е по-известно, цветето на Орфей (*Haberlea rodopenzis*). Близко до мостовете се намира туристическата хижа „Чудните мостове“. Оттук тръгват няколко екопътеки, които водят до хижите „Кабата“, „Изгрев“, „Персенк“.

Скалният феномен е обявен за защитена територия през 1949 г., а през 1961 г. – за природна забележителност. Днес той е един от 100-те национални туристически обекта. Интересна традиция е възникнала след обявяването на мостовете за туристически обект — всеки турист, минал под големия мост, записва името си с въглен на стената. В района са снимани сцени от филма „Време разделно“.

Д-р Красимира Мархалева

Седемте Рилски езера

Седемте Рилски езера се смятат за най-живописната, привлекателна и посещавана група езера в Рила планина. Те се намират в северозападната ѝ част. Разположени са на различна височина – между 2095 и 2535 м. Затова, погледнати отгоре, приличат на големи стъпки, сътворени от природата, които водят нагоре към планината. Отделните езера са свързани помежду си чрез малки поточета. За да стигнат до езерата, туристите традиционно избират между два варианта – от Рилския манастир или през Паничище.

Изходен пункт за езерата е хижата Рилски езера. Най-ниско разположено езеро е **Долното** – 2095 м н.в., чиято площ е 5,9 хектара. Близко до него се намира **Рибното езеро**, което е най-плитко. Езерото **Трилистника** е с неправилна форма и ниски брегове. Често пъти туристите предпочитат да разпъват палатки в района на тези езера. В близост до тях се намира езерото **Близнака**. То е най-голямото от седемте езера – площта на водната му повърхност е 168,6 дка, надморската му височина е 2243 м, а по дълбочина е на трето място.

След около 30 минути изкачване се стига до следващото по височина езеро, наречено **Бъбрека** заради формата си. То се намира на 2282 м н.в. и е два пъти по-голямо от Рибното и Трилистника – неговата площ е 85 дка. Езерото е второто по дълбочина след **Окото** – 28 м. То има най-стръмни брегове от цялата група. Бъбрека служи за отправна точка към хижите Скакавица, Рилски езера, Седемте езера. Всяка година през август последователите на Петър Дънов се събират на поляната край езерото, където провеждат мистериите и сбирките

си, изпълнявайки т.нар. кръгов танц – паневритмията. Те остават край езерото, за да посрещат изгрева на слънцето. Освен това, край Бъбрека има удобни места за пикник, много туристи предпочитат да отидат там, наслаждавайки се на спокойните води на езерото, преди да започнат стръмното изкачване по пътя към езерния връх. След около 20–30 минути упорито катерене се стига до предпоследното по височина езеро – **Окото**, в чиито кристално чисти и студени води се отразява синьото небе. Името си то е получило заради почти идеалната си овална форма